

Белінська Ю.О.

студентка,

Науковий керівник: Кобеля З.І.

кандидат економічних наук, доцент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Світовий досвід свідчить, що прогресивний економічний розвиток будь-якої країни залежить від здоров'я, освіченості, розвиненості знань, трудової активності, професійної мобільності населення, що бере участь у трудових процесах. Саме стан трудового потенціалу населення має неабияке значення та впливає на конкурентні переваги економіки.

Формування трудового потенціалу і перспективи його розвитку є визначальними для майбутнього України та для створення умов переходу до інноваційної моделі розвитку. У зв'язку з цим залишається актуальною проблема розвитку трудового потенціалу в Україні.

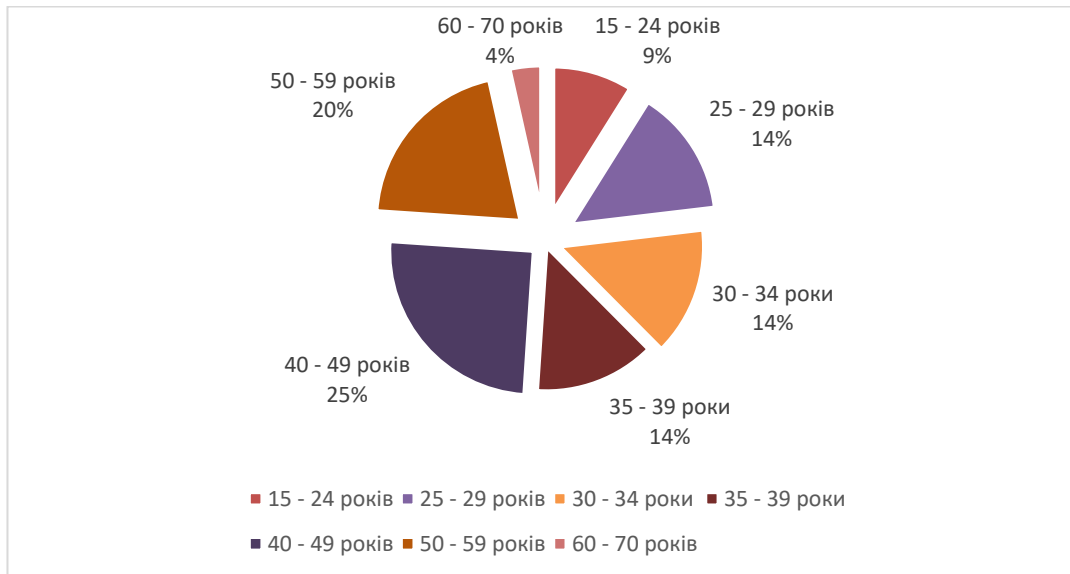
Серед українських дослідників вагомий внесок у вивчення проблеми формування, використання та розвитку трудового потенціалу в умовах ринкових перетворень в Україні належить О. Амоші, В. Антонюк, С. Бандуру, Д. Богині, О. Грішновій, М. Долішньому, Т. Заяць, В. Куценку, О. Новіковій, І. Петровій, В. Стешенко, А. Чухно, Л. Шевчук.

Загалом дослідження даної теми науковцями є досить суперечливим і неоднозначним, тому питання ефективного використання та удосконалення трудового потенціалу є недостатньо вивченим.

Трудовий потенціал – це сукупна чисельність громадян працездатного віку, які за певних ознак (стан здоров'я, психофізіологічні особливості, освітній, фаховий та інтелектуальний рівні, соціально-етнічний менталітет) здатні та мають намір провадити трудову діяльність.

Трудовий потенціал України, як і будь-якої іншої країни, є складною соціально – економічною категорією, головним компонентом якої виступають фізичні параметри відтворення населення – природної основи трудового потенціалу. Відтворення населення і його трудових ресурсів – це тільки один із компонентів, хоч і дуже важливих, трудового потенціалу, який на кожному історичному етапі є втіленням усієї культури нації, держави, народу, що пройшов складний шлях свого розвитку під впливом різних факторів.

Досить важливою складовою трудового потенціалу є вікова структура економічно активного населення. У віковій структурі економічно активного населення України найбільшу частку займають особи у віці 40–49 років (25%) та 50–59 років (20,4%) (рис. 1.), іншими словами трудовий потенціал країни майже на 50% складається з осіб старше 40 років.

Рис. 1. Вікова структура економічно активного населення України в 2016 р.

Оцінка стану трудового потенціалу України на сучасному етапі є неоднозначною. З однієї сторони, відбувається поліпшення певних якісних його характеристик:

- збільшується частка населення з вищою освітою;
- зростає комп'ютерна грамотність;
- формується вміння працювати в ринковому середовищі;
- підвищується підприємницька активність.

Разом з тим, в Україні відбуваються процеси, які призводять до руйнації трудового потенціалу. Однією з основних причин, які стримують розвиток трудового потенціалу в Україні, є демографічна криза. Відбувається звуження демографічної бази відтворення трудового потенціалу через низький рівень народжуваності, високий рівень смертності, трудову еміграцію працездатного населення, скорочення тривалості життя, погіршення вікової структури, що призводить до щорічного зниження рівня трудового потенціалу та скорочення трудових ресурсів.

Метою стратегії розвитку трудового потенціалу є забезпечення умов для якісного формування, ефективного використання та розвитку ресурсів праці, подолання й запобігання ризиків руйнування трудового потенціалу, зростання рівня конкурентоспроможності національної робочої сили, накопичення людського капіталу, трудової, підприємницької та інноваційної активності, забезпечення можливостей трудової самореалізації людини.

Цільові критерії визначають бажаний стан і рівень розвитку трудового потенціалу. До них належать: високі гарантії можливості зайнятості; покращення стану здоров'я населення та підвищення його освітнього, професійного і соціально – культурного рівня; висока мотивація до праці та висока культура праці; гідний рівень оплати праці та її справедлива оцінка; трудова, підприємницька та інноваційна активність; збереження трудового потенціалу в межах країни тощо.

Урахування моделі інноваційного розвитку економіки дало змогу визначити стратегічні пріоритетні напрями розвитку трудового потенціалу України:

- удосконалення правової основи забезпечення розвитку трудового потенціалу;
- забезпечення сприятливих соціально-демографічних умов формування трудового потенціалу;
- досягнення прийняттого рівня якості трудового життя;
- забезпечення розвиненості соціально – трудових відносин;
- узгодження концепції розвитку трудового потенціалу з демографічною, освітньою політикою та політикою охорони здоров'я;
- підвищення якості освітніх програм та програм професійного розвитку населення шляхом забезпечення доступності освіти через розвиток дистанційних форм навчання, післядипломної освіти, відповідальне прийняття рішень;
- здійснення прогнозів кількісного та якісного складу трудового потенціалу з метою забезпечення реальної потреби ринку праці у кваліфікованих спеціалістах відповідно попиту на окремі професії.

Отже, реалізація запропонованої стратегії розвитку трудового потенціалу потребує відповідного правового, фінансово – економічного, адміністративно-організаційного, кадрового та наукового забезпечення. Таким чином визначені проблеми потребують невідкладного та всебічного вирішення.

Список використаних джерел

1. Амоша О.І. Якість трудового потенціалу та управління трудовою сферою в Україні: соціальна експертиза : монографія / Амоша О. І., Новікова О. Ф., Антонюк В. П. та ін. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2006. – 206 с.
2. Бажан І. І. Трудовий потенціал України : формування та використання [Текст] : [монографія] / І. І. Бажан. – Донецьк : Юго-восток, 2006. – 144 с.
3. Васильченко В. С. Управління трудовим потенціалом: навч. посібник / В. С. Васильченко; А. М. Гриненко; О. А. Грішнова; Л. П. Керб. – К.: КНЕУ, 2005. – 403 с.
4. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносини : підручник / О. А. Грішнова. – К. : Знання, 2004. – 535 с.
5. Ільч Л. М. Шляхи збереження трудового потенціалу в умовах прискореного старіння населення. // Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. – № 3 (66). – Т.1. – С. 114–119.
6. Концепція загальнодержавної цільової соціальної програми «Збереження і розвиток трудового потенціалу України на 2008–2017 роки»: матеріали II Всеукраїнського форуму «Збереження і розвиток трудового потенціалу України», Київ, 20 вересня 2007 року. – К. : УСПП 2007. – 24 с.
7. Лич В. М. Трудовий потенціал : теорія та практика відтворення [Текст] : [монографія] / В. М. Лич. – К. : Науковий світ, 2003. – 196 с.
8. Шаульська Л. В. Стратегія розвитку трудового потенціалу України монографія / Л. В. Шаульська / НАН України. Ін-т економіки про-сті. – Донецьк, 2005, – 502 с.